

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 8

22 март 2016 г.

по жалба на Сдружение «Асоциацията на европейските журналисти България» срещу онлайн изданието на в-к «Труд»

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 22 март 2016 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Александър Кашъмов

ЧЛЕНОВЕ: Бисера Занкова
Бойко Василев
Весислава Антонова
Даниела Тренчева
Ивайло Цветков
Нели Огнянова
Райна Николова

изслуша доклада на Бисера Занкова по жалбата на Сдружение «Асоциация на европейските журналисти България» срещу статията „Иван Евстатиев обжалва постоянния си арест на 26 януари пред окръжния съд в Пазарджик“, публикувана в онлайн изданието на в-к «Труд» от 19 януари 2016 г., която според жалбоподателя нарушава разпоредби на Етичния кодекс на българските медии, свързани с неприкосновеността на личния живот, по-специално с личния живот на децата, разкриване на самоличността на жертвата на престъплението и огласяване на подробности за самото престъпление.

I. ПРОЦЕДУРА

Жалбата на сдружение «Асоциация на европейските журналисти България» с вх. № 03-001/20.01.2016 г. е допустима, защото е подадена в срок - 26 юни 2015 г., отнася се за нарушение на Етичния кодекс на българските медии и съдържа всички необходими реквизити.

Във връзка с чл. 10, ал. 5 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика, на 03 февруари 2016 г. жалбата бе изпратена на ответната страна с покана да изрази становище.

Ответната страна не е изпратила свое становище.

II. ЖАЛБА

В жалбата членовете на сдружение "Асоциация на европейските журналисти България" изразяват тревога по повод разпространената в медиите информация от заседанието на Районния съд в гр. Панагюрище, който разглежда мярката за неотклонение на обвиняемия Иван Евстатиев в рамките на наказателното производство за изнасилване на непълнолетно момиче в гр. Стрелча. Въпреки че заседанието за налагане на мярката за неотклонение се е провело при закрити врати, в онлайн изданието на в-к "Труд" е публикуван материал, който огласява данни за личния живот на жертвата. Публикацията прави публично достояние името и възрастта на момичето и „охотно повтаря изнесените от закритото съдебно заседание "пикантни подробности", свързани с детайлите около самото извършване на престъплението, вкл. факти за личния физически статус на девойката и за начина на привеждането ѝ в безпомощно състояние след употреба на алкохол преди извършване на престъплението.

„Подобно поведение, в което медиите се явяват в незавидната роля на пощенски кутии, нарушава множество правни норми и говори едновременно за незавидното състояние, както на съдебната система, така и на медиите. Допълнителните подробности за жертвата, чието име и възраст бяха изнесени в медиите преди това, са в нарушение на тайната на съдебното заседание” се казва по-нататък в жалбата.

Жалбоподателят се обръща към Националната комисия за журналистическа етика с искане да извърши проверка на цитираната публикация в онлайн изданието на в-к „Труд”. Според писмото „констатацията на медията, че става дума за "пикантни подробности" само по себе си е признание, че не е налице изключителен обществен интерес, който да оправдае нарушение на нормите в Етичния кодекс на българските медии.”

Сдружение "Асоциация на европейските журналисти България" твърди, че конкретно са нарушени следните норми 2.4.3, 2.4.4, 2.6.3 от Етичния кодекс на българските медии.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

2.4 Деца

2.4.3 Няма да публикуваме информация или снимки за личния живот на деца, освен ако не е от значителен обществен интерес.

2.4.4 Няма да разкриваме самоличността на деца, попаднали в беда или засегнати от престъпления, когато това може да им навреди.

2.6 Престъпления и жестокост

2.6.3 Ще проявяваме предпазливост при разкриването на самоличността на жертви на престъпления и свидетели на престъпления, особено в случаите на сексуално насилие, освен ако самите жертви не се съгласят да бъдат идентифицирани.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

На 03 февруари 2016 г. е изпратено писмо до в-к «Труд» за становище, но отговор не е получен.

V. ФАКТИ

Статията „Иван Евстатиев обжалва постоянния си арест на 26 януари пред окръжния съд в Пазарджик“, публикувана в онлайн изданието на в-к «Труд» на 19.01.2016 г., информира публиката относно твърдението за извършено сексуално престъпление от Иван Евстатиев, бивш кмет на гр. Стрелча (и на гр. Пазарджик), срещу непълнолетно момиче от същия град. Иван Евстатиев е публична личност и случаят предизвиква висока обществена реакция особено в малкото селище Стрелча, в което хората организират протести с искане за справедлив и прозрачен процес по случая. За да може обществото да бъде добре осведомено, медиите също отразяват подробно драмата на високопоставения юрист и непълнолетната девойка.

В цитираната публикация освен факти за хода на делото и за взетата мярка за неотклонение от съда се описват близките отношения с извършителя, като се подчертава фактът, че момичето е била част от щаба му по време на предизборната кампания за кмет на последните местни избори, споменава се поводът за посещението ѝ в хотела, където е отседнал бившият кмет, свързан с бъдещото ѝ кандидатстване в университета и доверието, с което се е отнесла към неговата покана да го посети, изнасят се деликатни факти за личния физически статус на девойката, както и за начина на приважването ѝ в безпомощно състояние след употреба на алкохол преди извършване на престъплението.

VI. МОТИВИ

Комисията е на мнение, че освен твърдяните нарушени норми, относими към предмета са и следните допълнителни разпоредби от Етичния кодекс на българските меди:

2.3 Неприкосновеност на личния живот

2.3.1 Уважаваме неприкосновеността на личния живот на всеки.

2.3.3 Няма да засилваме мъката на хората, попаднали в беда или пострадали от престъпление, и ще съобщаваме такива информации със съчувствие и съдържаност.

2.6.4 Ще се въздържа от възхваляващо или придаващо излишна сензационност отразяване на престъпления, насилие и жестокост.

По чл. 2.3.1 Уважаваме неприкосновеността на личния живот на всеки.

Неприкосновеността на личния живот е конституционен принцип (чл.31 ал.1 от Конституцията на България), който трябва да се спазва от медиите независимо от конкретните измерения на всеки отделен казус – дали поведението им е насочено срещу възрастни или деца.

Етичният кодекс на българските меди утвърждава, че намесата в личния и семейния живот на лица е оправдана само в ситуации, когато се засяга особено важен обществен интерес, който е интерес, свързан с по-висши ценности като общото благо за населението или оцеляването на всички.

Защитата на личния живот на всеки гражданин е неразривно свързана със закрилата на личния живот на децата, с проявяването на съчувствие, както и с избягването на ненужна сензационност при отразяването на престъпления,

насилие и жестокост. В разглеждания случай нормите, които се отнасят до неприкосновеността на личния живот на децата и защитата на тяхното достойнство, са конкретизация на по-общата цитирана норма.

По 2.3.3 Няма да засилваме мъката на хората, попаднали в беда или пострадали от престъпление, и ще съобщаваме такива информации със съчувствие и сдържаност.

Освен изложените норми, които се отнасят до опазване на личния живот, Етичният кодекс на българските медии формулира и няколко по-специфични правила, свързани с отразяването на трагични събития и изпитания в живота на хората, които засягат нормалното им битие. По-специално към попадналите в беда или пострадалите от престъпление трябва да се проявява такт и разбиране и публикуваните материали трябва да се отличават със съчувствие и сдържаност. Когато става дума за жертви на престъпления и специално за жертви на сексуално насилие медиите трябва да проявяват чувствителност към тяхното състояние и да огласяват самоличността им само при изрично изразено от тях съгласие. Публикацията нарушава изискването на чл. 2.3.3. от Етичния кодекс на българските медии.

По чл. 2.4.3 Няма да публикуваме информация или снимки за личния живот на деца, освен ако не е от значителен обществен интерес.

Неприкосновеността на личния живот на децата е подчинена освен на общите споменати принципи и на една още по-висока защита, продиктувана от желанието на обществото да опази подрастващите поколения от застрашаващи психическото и физическото им благосъстояние рискове и посегателства и от необходимостта да им се осигури нормално развитие. Тези правила са неразделна част от международното право на човешките права, което третира детето като равнопоставен субект. Публикуването на информация (или снимки) за личния живот на деца е позволено само в случаи на значителен обществен интерес, т.е. при изключителни обстоятелства или прагът на позволеност тук е по-висок от позволеността относно разгласяването на факти и обстоятелства от личния живот на всеки. В конкретния случай жертвата на сексуалното насилие в Стрелча е девойка, ненавършила 18 г. – дете съгласно разпоредбите на Закона за закрила на детето. Публикуването на информация за личния живот на жертвата не е в отговор на значим обществен интерес. Няма данни и за съгласие тази информация да бъде огласена. Следователно публикацията нарушава изискването на чл. 2.3.4. от Етичния кодекс на българските медии.

По 2.4.4 Няма да разкриваме самоличността на деца, попаднали в беда или засегнати от престъпления, когато това може да им навреди.

Закрилата на детето се основава на принципи като „зачитане и уважение на личността на детето и осигуряване на най-добрия интерес на детето“. Медийното отразяване специално на престъпления срещу деца трябва да се извършва с повишено внимание и грижа за уязвимостта на психическото и физическото им състояние, както и за сигурността на тяхното бъдеще.

Сравнителното проучване на медийната практика стига до извода, че правилото да не се разкрива самоличността на децата, засегнати от сексуални престъпления, важи с особено сила, когато жертвите са жени. В този смисъл нормите на етично отразяване на извършени престъпления срещу деца се преплитат и с нормите на уважение към

жената. Публикацията нарушава изискването на чл. 2.4.4. от Етичния кодекс на българските медии.

По чл. 2.6.3 *Ще проявяваме предпазливост при разкриването на самоличността на жертви на престъпления и свидетели на престъпления, особено в случаите на сексуално насилие, освен ако самите жертви не се съгласят да бъдат идентифицирани*

Комисията за журналистическа етика поддържа мнението, че медията е предоставила на аудиторията прекалено много детайли от личния живот на жертвата на сексуалното посегателство. Цитирани са и нейните инициали. Тя не е проявила не само предпазливост в подхода, но и елементарен такт, за да не бъде идентифицирана девойката и да не бъдат причинени излишни болки и страдания на нея и билзките ѝ. Още повече, че липсва съгласие за подобна идентификация, дадена по реда на Закона за закрила на детето. Не на последно място стои въпросът и за вторичната виктимизация на жертви на сексуални престъпления, за която поради непрофесионално и неетично поведение медиите също могат да допринесат. Жертвите могат да се почувстват допълнително унижени от начина на представянето на историята им пред публиката. В това отношение особено опасен е подходът, който внушава, че жертвата сама е допринесла за посегателството върху нея, като е пила алкохол например, както се изтъква в разглеждания случай. Освен това опасността от вторична виктимизация в условията на малкия град, в който всички се познават е напълно реална, както правилно се отбелязва в жалбата. Публикацията нарушава изискването на чл. 2.6.3. от Етичния кодекс на българските медии.

По чл. 2.6.4 *Ще се въздържа от възхваляващо или придаващо излишна сензационност отразяване на престъпления, насилие и жестокост*

Тъй като престъплението в гр. Стрелча предизвиква широк обществен отзвук, границата между точното и балансирано представяне на фактите, което би възпряло ненужни слухове и търсенето на сензация за сметка на пострадалото момиче и съдържащите се в нея подробности относно престъплението, трябва да се постигне, като се спазват стриктно нормите на медийната етика.

В случая става дума за сексуално престъпление, към което обичайно обществото проявява непримиримост. Публиката обаче се интересува повече от това, насилникът да бъде справедливо наказан, а не от данните за физическото състояние, взаимоотношения с престъпника и други подробности от битието на засегнатото лице, които са от интерес за съда в условията на висящо производство. По начина на поднасяне и с коментарите си онлайн изданието на в-к "Труд" не проявява симпатия и подкрепа за жертвата на насилието, а преследва сензация и нездрав интерес към една лична трагедия. В този смисъл изнесеното в публикацията не стимулира обществените дебати по социално значими теми като насилието над жени и деца например, а насочва обществения поглед към една изключително деликатна емоционално-психологическа сфера, която трябва да остане скрита за околните. Преследването на сензационност, когато се отразяват престъпления и насилие в обществото, лишават медийната функция от висока информационна и морална стойност и принизяват публикациите до равнището на жълтата журналистика. Публикацията нарушава изискването на чл. 2.6.4. от Етичния кодекс на българските медии.

Воден от изложените съображения, след като се запозна с жалбата и след като проведе обсъждане по същество, Комисията по журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Комисията приема жалбата за основателна по отношение на нарушение на чл. 2.3.3., чл. 2.4.3., чл. 2.4.4., чл. 2.6.3. и чл. 2.6.4. от Етичния кодекс на българските медии.

Препоръчва на онлайн изданието на в-к „Труд“ да спазва етичните норми на професионалната журналистика и особено стандартите, свързани с правото на личен живот и лично достойнство на децата.

Председател:

Александър Кашъмов

*Изпълнителен директор
на Фондация „НСЖЕ“:*

Мехти Меликов